

21.04.2022

Група № 31

Урок № 45

Тема уроку: «Стилістична роль неологізмів і застарілої лексики»

Мета уроку: навчальна: формувати вміння і навички визначати роль уживання застарілих слів і неологізмів у мовленні; розвивальна: розвивати стилістичні смаки; виховна: виховувати почуття гордості за багатство і красу української мови.

Матеріали до уроку:

1. **Опрацюйте § 48 у базовому підручнику:** *Українська мова (рівень стандарту): підручник для 11 кл. закл. загальн. середн. освіти/ Олександр Авраменко. – К.: Грамота, 2019. – 208 с.*

2. **Перегляньте відео до уроку на [YouTube](https://www.youtube.com/watch?v=uItAc2QBZOU&t=123s&ab_channel):**

https://www.youtube.com/watch?v=uItAc2QBZOU&t=123s&ab_channel

3. **Законспектуйте матеріал до уроку (ОСНОВНЕ):**

ЛЕКСИКА ЗА ВЖИВАННЯМ

АКТИВНА	ПАСИВНА
<p>Слова, що особливо часто використовуються в мовленні, називають найсуттєвіші для суспільства реалії, поняття, ситуації.</p> <p>Наприклад:</p> <p><i>земля, вода, хліб, сонце, дерево, голова, обличчя, йти, їхати, читати, бачити, носити, білий, чорний, вгору, вниз, додому, тут, там, він, я, ти, сім, десятий тощо.</i></p>	<p>Слова з обмеженим уживанням, що позначають рідкісні реалії, предмети, терміни, власні імена, що вийшли з ужитку.</p> <p>Це історизми – слова, що позначають предмети, поняття, які зникли у зв'язку з соціально-побутовими та суспільно-політичними змінами (<i>кольчуга, кріпак, смерд</i>);</p> <p>архаїзми – старі назви, які в сучасній мові замінені іншими (<i>уста-губи, чоло-лоб, ректи-говорити</i>);</p> <p>неологізми – нові слова, що поділяються на загальномовні (<i>менеджер, дисплей</i>) та авторські (<i>гровиця – Леся Українка, яблуневоцвітно – Павло Тичина.</i>)</p>

Застарілі слова вживають у наукових історичних дослідженнях. У художній літературі застарілі слова використовують в історичних творах для точнішого відтворення минулого.

Склад неологізмів постійно поповнюється за рахунок слів іншомовного походження (передусім наукових, політичних, економічних термінів): *файл, компакт-диск, спікер, бонус.*

Трапляється, що деякі застарілі або маловживані слова повертаються з пасивної лексики в активну і відроджуються до нового життя: *гривня, книгозбірня, довкілля, світлина, часопис, добродій.*

Як неологізм слово існує доти, доки не стає загальноживаним, властивим мовленню багатьох людей. Так, відносно недавно неологізмами були слова *дискотека, приватизація, презентація, фуршет* тощо. Так само на початку 20 ст. неологізмами вважалися слова *автомобіль, телефон, ліфт, футбол, чемпіон, тренер, прогрес.*

4. Практичні завдання до теми «Неологізми. Історизми. Архаїзми»

1. Згрупуйте слова (архаїзми, історизми, неологізми).

Княгиня, аршин, агітпункт, місяцехід, панщина, кібернетика, вїйт, кріпак, сажень, лазер, десятник, князь, термоядерний, кріогенна, техніка, бай, рать, воевода, кошовий, сотник, хороми, мікроелектроніка, штучний інтелект, глобальний, дружина, кравчучка, гетьман, кіш, глобальний, дружина, гетьман, чадо, беркутівець, пейджер, ваучер.

2. Доберіть українські відповідники до запозичених слів.

Окупант, олімпіада, оліфа, арматура, ароман, архаїзм, біографія, біфштекс, волан, вундеркінд, декан, доза, епіграф, інформація.

3. Випишіть історизми та архаїзми.

1. Хоч нема в мене й шага, Так зате я завжди вільний. 2. Ні шкапи, ні вола не має він в підводу, Земських повинностей не відбував він зроду... 3. Уличів і тиверців билина, України віть впродовж століть. 4. Якесь невидиме дихання ворушило важкі сонні оболонки, що ледь помітно пропливали на землю. 5. І раптом над лісом упала тиша. Бій еленів припинився. 6. Був (король) у лляній білій сорочці й сірих ногавках, м'яко заправлених у халяви чобіт із зеленої шкіри.

4. Записати правильно слова.

Д..верс.я, д.в.зія, д.ктат, д.скус.я, т.раж, реж.м, р.тм.ка, бр.гада,
юр.д.чний, м.т.нг, мат.мат.ка, с.гнал, ф.з.ка, ц.рк, аф.ша, Гол.андія, Ніц.а,
мадон.а, ман.а, віл.а, б.юро, к.ювет, ател.є, павіл.йон, інтерв.ю, миш.як,
суб.єкт, Х.юстон, кур.єр, порт.єра, грав.юра, кол.є, дос.є, грав.юра, м.юзик-
хол.

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту

ledishade@ukr.net .

У темі листа вкажіть ваше прізвище, предмет, номер групи та № уроку.

21.04.2022

Група № 31

Урок № 46

Тема уроку: «Контрольне есе на одну із тем: «Безпека – цінність для людини й людства»; «Чи всі люди мають бути підприємливими?»; «Поразки в бізнесі мають загартовувати й спонукати мислити й навчатися».

Мета уроку: перевірити вміння учнів самостійно добирати і систематизувати матеріал відповідно до теми та основної думки висловлення, будувати логічно правильне і композиційно завершене висловлення; навички вільного використання засобів мови в будь-яких життєвих ситуаціях; розвивати критичне мислення; збагачувати словниковий запас учнів; розвивати творчі здібності; сприяти осмисленню цінностей життя людини, його наповненості й сенсу.

Матеріали до уроку:

• **Есе** — художньо-публіцистичний жанр або вид творчої роботи з довільною композиційною побудовою. Дозволяє використовувати в побудові фраз різні прийоми, що підсилюють вплив на читацьке сприйняття: інверсію, антитезу, асоціативні ряди, метафоричні узагальнення, іронію та інші види іносказання. Заключна частина есе не завжди містить висновок.

• В есе відбивається суб'єктивна авторська позиція щодо порушеної в темі проблеми. В есе доречне вживання припущень, риторичних питань, фразеологізмів. Вони надають мові експресивності й стилістичної виразності.

• Формі есе властиво міркування з елементами аналізу.

Мета есе — спонукання читачів до роздумів.

Напишіть у робочому зошиті контрольне есе на одну із тем:

1. Безпека – цінність для людини й людства.

2. Чи всі люди мають бути підприємливими?

3. Поразки в бізнесі мають загартовувати й спонукати мислити й навчатися.

Кожну роботу я перевірю на плагіат!!! Списані роботи будуть оцінені відповідно!

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту

ledishade@ukr.net .

У темі листа вкажіть ваше прізвище, предмет, номер групи та № уроку.